

Карлін Микола Іванович

д.е.н., професор,

завідувач кафедри фінансів та оподаткування

СНУ імені Лесі Українки

ФІНАНСОВІ ЗАХОДИ ДЕРЖАВИ ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ СХЕМ ВИВЕДЕННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ З УКРАЇНИ В ОФШОРНІ ЗОНИ

Важливою умовою збільшення доходів Державного бюджету України в 2013 р. і в наступних роках є введення закону про трансфертне ціноутворення (ТЦУ), оскільки за рахунок трансфертних цін з нашої країни у типові і нетипові офшори в останні роки виводиться до 100 млрд. грн., а держава втрачає до 20 млрд. грн.. податків та зборів щорічно.

При цьому використовуються наступні схеми [1, с. 78-79]. За схемою «компанія — посередник» при експорті товарів офшорна компанія виступає проміжною ланкою між українською компанією та її іноземним партнером. За такою схемою в угодах використовується реінвойсинг — заниження або завищення ціни на товар. При експорті — це буде заниження цін:

- 1) українська компанія — експортер постачає товари компанії, яка зареєстрована в офшорній зоні, за заниженою ціною;
- 2) офшорна компанія перепродує товар іноземному партнеру вже по ринковій ціні;
- 3) офшорна компанія залишає в себе прибуток, який не підлягає оподаткуванню.

Основним недоліком даної схеми є те, що податкові органи при здійсненні контролю за повнотою нарахувань податків мають право перевіряти правильність застосування цін при здійсненні зовнішньоторговельних операцій.

За схемою "компанія — посередник" при імпорті товарів, офшорна компанія також виступає проміжною ланкою між українською компанією та її іноземним партнером. Сутність такої схеми в наступному:

- 1) офшорна компанія купує в іноземного партнера товар за ринковою ціною;
- 2) офшорна компанія перепродує українській компанії товари за заниженою ціною;
- 3) різниця залишається в офшорній компанії;
- 4) українська компанія платить меншу кількість податків з імпорту товарів.

Основні недоліки та переваги даної схеми є такими ж, як і при використанні схеми "компанія — посередник" при експорті товарів.

Для того, щоб прямо не працювати через офшорну компанію, тобто зробити схему більш "чистою" та складнішою, можна використовували "агентську" схему. За нею, окрім офшорної компанії, використовується оншорна компанія (протилежність офшору).

Оншорна компанія, за такою схемою, повинна відповідати ряду критеріїв, які в кінцевому рахунку будуть визначати "дієвість" даної схеми:

- дана компанія має бути з юрисдикції, яка не потрапила до "чорного" списку офшорних зон КМУ;
- бажано наявність договору про уникнення подвійного оподаткування, підписаного між країною агента та Україною;
- законодавство країни агента має дозволяти підписання договорів з офшорними компаніями, без завдання шкоди податковому статусу агентської компанії.

Для боротьби з подібними схемами ДПС України в 2012 р. розробила законопроект про обмеження трансфертного ціноутворення, який на наш погляд, дуже важливо прийняти в 2013 р. і ввести в дію хоча б з 01.01.2014р.

Суть законопроекту — контролювати операції всередині групи компаній між пов'язаними особами та зовнішньоекономічні угоди з резидентами країн з низьким рівнем оподаткування. Під контролем опиняться операції, якщо їх сукупний річний обсяг з одним контрагентом перевищуватиме 50 млн. грн. А торговельну націнку по зовнішньоторговельних операціях для грейдерів планується встановити в розмірі 5%. Хоча, як зазначає керівник податкового відомства, ці пропозиції ще є дискусійними: «Річний поріг спочатку становив 10 млн. грн., а торгової націнки і 3% буде достатньо». Бізнес хоча і вважає законопроект актуальним, але поріг операцій з контрагентом пропонує таки збільшити до 100-250 або навіть 500 млн. грн.

Щоб підвищити шанси на ухвалення законопроекту (за умов переходу до більш жорсткого регулювання), його автори передбачили перехідний період (до 1 січня 2018 р.) для ключових галузей економіки — металургії, хімічної, вугільної промисловості, АПК.

Зрозуміло, що великий бізнес буде старатися внести зміни в цей законопроект, які зможуть суттєво обмежити його дію, чому треба запобігти спільними зусиллями всіх гілок влади.

Представницький орган роботодавців, головою якого є Дмитро Фірташ, намагається лобювати обмеження переліку країн, операції з якими будуть підлягати податковому моніторингу. Про це йдеться в листі Спільного представницького органу до прем'єр-міністра Миколи Азарова.

У листі, зокрема, пропонується обмежити коло країн, операції з якими підлягають податковому моніторингу, тільки офшорами, які входять в офіційно затверджений українським урядом перелік (їх зараз 36), чого, на наш погляд, робити не можна.

Як наслідок, з їх числа можуть "випасти" так звані "популярні холдингові юрисдикції", які досить активно використовуються українськими ФПГ, які хоч і не входять в офіційний урядовий список офшорних зон, однак характеризуються ліберальними податковими системами, надаючи, зокрема, пільги з податку на прибуток і дивіденди.

Література

І.Вишинська Т.А. Використання офшорних юрисдикцій як засіб мінімізації податків у сфері зовнішньої торгівлі /Т.А. Вишинська// Економіка та держава. – 2012. - №11 – с. 76-78.